

Hagstofa Íslands birti í febrúar sl. nýjar bráðabirgðatölur um fjölda starfa, fjölda starfandi og fjölda unninna stunda til að nota við gerð þjóðhagsreikninga (V-ÞHR). Gögnin ná til launafólks og sjálfstætt starfandi og innihalda upplýsingar um einstaka atvinnugreinar og vinnumarkaðinn í heild. Samhliða þessu birti Hagstofan nýjar tölur um framleiðni vinnuafls sem byggjast á þessum upplýsingum. Tölurnar eru velkomin viðbót við tölur vinnumarkaðskönnunar Hagstofunnar (VMK) og munu með tímanum leiða til betra mats á þróun vinnumarkaðarins. Þessar tölur verða framvegis hluti af reglulegri birtingu þjóðhagsreikninga en þessi fyrsta birting tekur til áraanna frá 2008 til 2017. Áætlað er að birta tölur eins langt aftur og gögnin leyfa með tilliti til samfellu eins fljótt og auðið er.

Nýju tölurnar eru fengnar með því að nota gögn úr launarannsókn Hagstofu Íslands (LR) til þess að meta hlutfallslegar stærðir en einnig er stuðst við VMK. Hlutfallslegu stærðirnar eru síðan heimfærðar yfir á vinnumarkaðinn í heild með hliðsjón af staðgreiðslugögnum, skattframtölum og launamiðum einstaklinga, en einnig er stuðst við menntagagnagrunn, lögskráningardaga og framtöl fyrirtækja.

Samanburður við tölur vinnumarkaðskönnunar

Samanburður á nýju árstölunum og VMK sýnir að nokkur munur er á fjölda en breytingar á milli tímabila eru hins vegar svipaðar.¹ Seðlabankinn hefur stuðst við fjölda starfandi úr VMK en upplýsingar um fjölda fólks við vinnu úr sömu könnun ættu hins vegar að vera sambærilegastar við fjölda starfandi samkvæmt V-ÞHR.² Það kemur á óvart hve mikill munur er á fjölda við vinnu samkvæmt VMK og fjölda starfandi samkvæmt V-ÞHR en þróun þeirra er nokkuð svipuð þótt síðari mælikvarðinn sýni meiri samdrátt árið 2009 en sá fyrri (mynd 1).

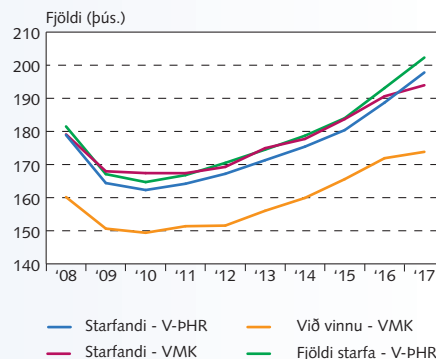
Meðalvinnustundir á viku eru ekki birtar í V-ÞHR en hægt er að reikna þær út frá fjölda starfandi og fjölda vinnustunda á ári. Sé það gert kemur í ljós töluverður munur á tölum VMK og V-ÞHR (mynd 2). Starfandi einstaklingar unnu t.d. tæplega 28 tíma á viku árið 2017 samkvæmt V-ÞHR en meðalvinnuvika þeirra sem voru við vinnu samkvæmt VMK var tæplega 40 stundir. Einnig kemur nokkuð á óvart að meðalvinnuvika allra samkvæmt V-ÞHR sé styttri en meðalvinnuvika yngsta aldurshópsins í VMK þar sem flestir eru í hlutastörfum.³ Munurinn stafar líklega að mestu af því að tölur LR eru notaðar til að reikna hlutfallstölurnar, tímaspönn mælikvarðanna er mismunandi,⁴ en einnig kann fjöldi vinnustunda að vera ofmetinn í spurningakönnunum eins og VMK þar sem svörin byggjast á minni og upplifun svarenda og þeir telji kjarasamningsbundinn frítíma (t.d. matartíma) til vinnutíma. Þá gætu menningarlegir þættir einnig valdið ofmati svarenda á svæðum þar sem mikil vinna er litin jákvæðum augum.⁵ Í öðrum Evrópulöndum er algengast að vinnustundir úr VMK mælist fleiri en þær sem mælast samkvæmt V-ÞHR.

1. Eðlilegt er að munur sé á þessum tölum bæði vegna þess að þær eru unnar á mismunandi hátt og vegna mismunandi skilgreininga.
2. Samkvæmt VMK eru starfandi þeir sem unnu a.m.k. 1 klst. í viðmiðunarvikunni eða voru fjarverandi frá starfi sem þeir vinna venjulega. VMK skilgreinir síðan þá við vinnu sem starfandi einstaklinga en án þeirra sem voru fjarverandi í viðmiðunarvikunni könnunarinnar. Starfandi samkvæmt V-ÞHR eru hins vegar einstaklingar í aðalstarfi og teljast með svo framarlega sem starfsemin fellur innan marka þjóðhagsreikninga.
3. Í yngsta aldurshópnum eru þeir sem eru 16-24 ára en meðalvinnutími þeirra á viku var 31 klst. árið 2017 samkvæmt VMK.
4. Í V-ÞHR eru þeir sem hafa unnið í hverjum mánuði taldir með en VMK miðar við viku.
5. Sjá t.d. T. Körner og L. Wolff (2016), „Do the Germans really work six weeks more than the French? – Measuring working time with the Labour Force Survey in France and Germany“, *Journal of Official Statistics*, 32, bls. 405-431.

Rammagrein 2

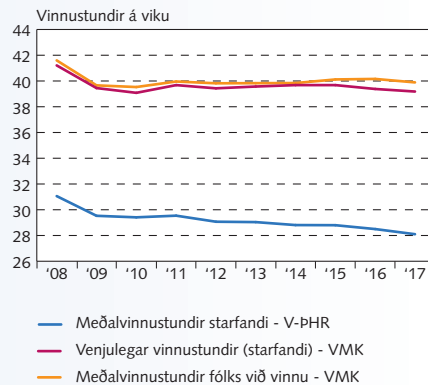
Ný tölfræði um vinnuáhrif og framleiðni

Mynd 1
Mismunandi mælikvarðar á fjölda starfsfólks 2008-2017

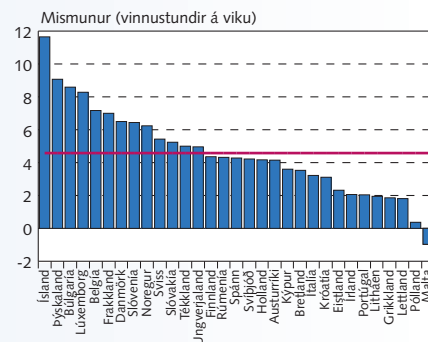
Heimild: Hagstofa Íslands.

Mynd 2
Mismunandi mælikvarðar á meðalvinnutíma 2008-2017

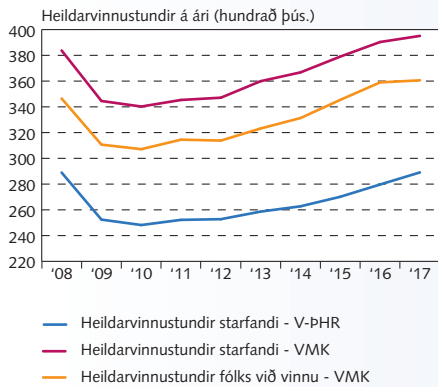
Heimild: Hagstofa Íslands.

Mynd 3
Mismunur meðalvinnustunda við vinnu úr VMK og meðalvinnustunda úr V-ÞHR árið 2016¹

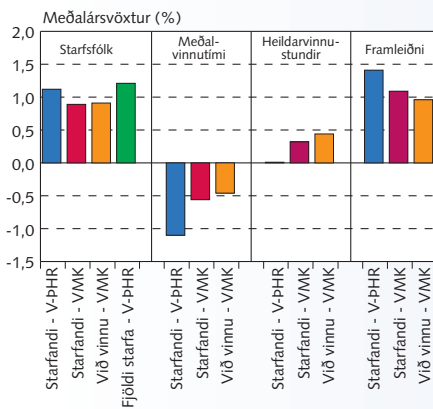
1. Rauða línan sýnir meðalmismun landasafnsins. Árið 2015 fyrir Noreg. Heimildir: Eurostat, Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

Mynd 4
Mismunandi mælikvarðar á heildarvinnustundir 2008-2017

Heimild: Hagstofa Íslands.

Mynd 5
Mismunandi mælikvarðar á vinnumagn og framleiðni 2008-2017¹

1. Framleiðni mæld sem vergar þáttatekjur (magnvísitala) í hlutfalli af heildarvinnustundum.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

Árið 2016 var vinnuvikan að meðaltali 4½ stund lengri í þeim löndum sem evrópska hagstofan, Eurostat, birtir tölur fyrir. Á Íslandi var munurinn mestur þar sem vinnuvikan var tæplega tólf stundum lengri (mynd 3). Þegar litið er til þróunar meðalvinnuvikunnar á tímabilinu sýna tölur V-PHR einnig meiri samdrátt vinnustunda nær allt tímabilið.

Vegna stuttrar vinnuviku samkvæmt V-PHR mælast heildarvinnustundir töluvert færri en í VMK þrátt fyrir að fjöldi starfandi í V-PHR sé meiri en í VMK-röðinni sem sýnir fólk við vinnu. Samkvæmt V-PHR virðist sem heildarvinnustundum hafi fækkað meira í efnahagssamdrættinum og að þeim hafi fjölgað hægar á tímabilinu en í VMK. Þær benda einnig til þess að árið 2017 hafi heildarvinnustundir aftur verið jafn margar og þær voru árið 2008 en því var náð ári fyrr samkvæmt tölum VMK. Hægari fjölgun heildarvinnustunda hefur síðan í för með sér að framleiðni vinnuafis eykst hraðar á tímabilinu ef tölur V-PHR fyrir vinnumagn eru notaðar (mynd 5) en þar munar mest um meiri samdrátt heildarvinnustunda árið 2009.